

1
บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

พระพุทธศาสนาได้ประดิษฐานตั้งมั่นในประเทศไทยมาเป็นเวลานาน นับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีตราบถึงทุกวันนี้ ก็เป็นเวลา 700 กว่าปี ซึ่งเป็นเวลาไม่น้อย แต่การจะหาผู้ที่เข้าใจในหลักธรรมของศาสนาอย่างแท้จริงนั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องที่ง่ายนัก เพราะพระไตรปิฎกซึ่งเป็นคัมภีร์สำคัญที่สุดในพระพุทธศาสนา บรรจุคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าตลอดเวลา 45 ปี ล้วนจารด้วยภาษาบาลีทั้งสิ้น การจะศึกษาพระพุทธศาสนาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในภาษาบาลีอย่างแตกฉาน

ในสมัยโบราณ ประเทศไทยมีนักปราชญ์ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในภาษาบาลี ไม่แพ้ประเทศที่นับถือพุทธศาสนาด้วยกัน สามารถแปลและแต่งคัมภีร์ต่าง ๆ เป็นภาษาบาลีได้อย่างวิจิตรพิสดาร เช่น พระสิริมังคลาจารย์ พระเถระชาวเชียงใหม่ ได้แต่งหนังสือเป็นภาษาบาลี 4 เรื่องด้วยกัน คือ เวสสันดรทีปนี จักกวาฬทีปนี สังขยาปกาสกฏีกา และมังคลัตถทีปนี¹ พระรัตนปัญญา แต่งชินกาลมาลีปกรณ์ และพระโพธิรังสี แต่งจามเทวีวงศ์ และสิงหนาทาน² เป็นต้น แม้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สมเด็จพระวันรัต วัดพระเชตุพน ครั้งเป็นพระพิมลธรรม ก็ได้แต่งสังคีตยวงศ์เป็นภาษาบาลี พรรณนาการทำสังคายนาพระไตรปิฎกตั้งแต่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน

¹บุญหนา สอนใจ, "สังขยาปกาสกปกรณ์และฎีกา: การตรวจชำระและการศึกษาเชิงวิเคราะห์," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 13-14.

²คมกฤษณ์ ศิริวงษ์, "การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องชินกาลมาลีปกรณ์," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 5.

จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นคัมภีร์โบราณมีจำนวนถึง 7 ผูก³

การที่พระโบราณจารย์เหล่านั้น สามารถแต่งคัมภีร์ต่าง ๆ เป็นภาษาบาลีได้ แสดงให้เห็นว่า ท่านมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมของศาสนา และมีความเชี่ยวชาญแตกฉานในคัมภีร์สัททวิเสส โดยเฉพาะคัมภีร์ไวยากรณ์ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นกฤษฎาจารย์ที่ไชพระไตรปิฎก พร้อมทั้งอรรถกถา ฎีกา และอนุฎีกาต่าง ๆ แต่ปัจจุบันตั้งแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงคัมภีร์บาลีไวยากรณ์ที่ใช้เป็นหลักสูตรในการศึกษาจากบาลีไวยากรณ์ประเภทมีสูตร⁴ คือ คัมภีร์กัจจายนะ⁵ มาเป็นบาลีไวยากรณ์ไม่มีสูตร⁶ เพื่อเป็นการสะดวกแก่ผู้เริ่มศึกษาจะได้มีพื้นฐานในการศึกษาคัมภีร์บาลีไวยากรณ์ประเภทมีสูตร ประเทศไทยก็ยิ่งหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถในภาษาบาลียากยิ่งขึ้น สาเหตุประการสำคัญคือ ผู้ศึกษาส่วนใหญ่ขาดความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากคัมภีร์บาลีไวยากรณ์ประเภทมีสูตร ที่พระโบราณจารย์ต่าง ๆ ได้แต่งไว้ คัมภีร์เหล่านั้นนับวันจะสูญหาย และถูกมองอย่างไร้คุณค่า ทำให้ผู้ศึกษาขาดพื้นฐานที่สำคัญที่จะศึกษาคัมภีร์ชั้นสูง เช่น พระไตรปิฎก เพราะบาลีไวยากรณ์ที่ใช้ศึกษามีเนื้อหาไม่กว้างพอที่จะใช้ค้นคว้าหว่าพระไตรปิฎกได้ ผู้ศึกษาจึงเกิดความสงสัยในถ้อยคำสำนวนต่างๆ ดังที่ท่านกล่าวเป็นคาถาไว้ว่า

โย นินฺรุตฺตี น สิฏฺเฆยฺย สิฏฺขนฺโต ปิฎกคฺคฺตฺย
ปเท ปเท วิกฺกฺเขยฺย วเน อนฺธคฺโช ยถา⁷

ผู้ใดไม่ศึกษาคัมภีร์ไวยากรณ์ให้แตกฉาน ผู้นั้น เมื่อศึกษาพระไตรปิฎก ย่อมมีความสงสัยไปเสียทุกบท เหมือนพญาคชสารตาบอด [เที่ยวไป] ในป่า ฉะนั้น

³ สมเด็จพระวันรัต, สังคีตวงศ์ (กรุงเทพมหานคร: ศิวพร, 2521), หน้า 1.

⁴ คัมภีร์บาลีไวยากรณ์ประเภทมีสูตร เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คัมภีร์บาลีไวยากรณ์ใหญ่ ได้แก่ คัมภีร์กัจจายนะ โมคคัลลานะ สัททนีติ นยาส (มุขมัตตที่ปนี) รูปสีทธิ และพาลาวตาร

⁵ ทรัพย์ ประกอบสุข "กิริยาอาชยาดินบาลีไวยากรณ์มูลกัจจายน์," (วิทยานิพนธ์ปริณิญามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 1.

⁶ คัมภีร์บาลีไวยากรณ์ประเภทไม่มีสูตร เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คัมภีร์บาลีไวยากรณ์น้อย ได้แก่ คัมภีร์สัททวิเสสจินตา กัจจายนสาระ สัททพิณฑุ เป็นต้น

⁷ กัจจายนสังเขป (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, 2531), หน้าคำนำ.

แต่ในทางตรงกันข้าม

โย นินฺรุตฺติ สฺสสิกุเขยฺย สิกฺขนฺโต ปิฏกคฺตฺยํ
ปเท ปเท น กงฺเขยฺย วเน จกฺขุมิโก ยถา⁸

ผู้ใดได้ศึกษาคัมภีร์ไวยากรณ์อย่างแตกฉาน ผู้นั้น เมื่อศึกษา
พระไตรปิฎก ย่อมหมดความสงสัยในทุกบท เหมือนพญาคชสาร
ตาคี [เที่ยวไป]ในป่า ฉะนั้น

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาในเรื่องนี้ จึงได้พยายามแปลและศึกษาวิเคราะห์ เรื่องการ
สร้างคำกิตก์ในคัมภีร์สหพันธนิปกรณ ซึ่งเป็นคัมภีร์บาลีไวยากรณ์ที่กล่าวถึงการสร้างคำกิตก์ไว้
อย่างละเอียดพิสดารยิ่งกว่าคัมภีร์บาลีไวยากรณ์เล่มใด เป็นพื้นฐานในการสร้างคำชนิดอื่น
เช่น สมาส และคัทธิต เพื่อเป็นแนวทางและแรงกระตุ้นให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถได้ศึกษา
กันในส่วนที่เหลือต่อไป เป็นการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้มั่นคงยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างคำกิตก์ในคัมภีร์สหพันธนิปกรณ
เปรียบเทียบกับคัมภีร์บาลีไวยากรณ์เล่มอื่น ๆ และได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของคัมภีร์นี้
พร้อมทั้งได้แปลคัมภีร์สหพันธนิปกรณตอนกิตก์ที่บ่ออกเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยได้จำกัดขอบเขตการ
ศึกษาเฉพาะเรื่องกิตก์เท่านั้น แม้ว่าเนื้อหาบางตอนจะกล่าวถึงเรื่องสมาส และคัทธิต ก็ตาม

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้คัมภีร์สหพันธนิปกรณฉบับภูมิพโลภิกขุเป็นหลักในการอ้างอิง
เพราะผู้วิจัยเห็นว่า เป็นฉบับที่ได้ตรวจชำระแล้วเป็นอย่างดีโดยการเปรียบเทียบกับฉบับอื่น ๆ
ในกรณีที่มีข้อควรสงสัย ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบกับฉบับพม่า และได้แก้ไขเมื่อเห็นควร

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการทำวิจัย ดังนี้

1. รวบรวมเอกสารข้อมูลชั้นปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ที่เป็นภาษาบาลี ภาษาไทย
และภาษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย

⁸ เรื่องเดียวกัน.

2. แปลคัมภีร์สัททนีติปกรณ์ตอนกติกักปป์เป็นภาษาไทย
3. ศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการสร้างคำกติกักของคัมภีร์สัททนีติปกรณ์
4. สรุปผลการวิเคราะห์และเรียบเรียงเขียนเป็นงานวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยคาดว่า วิทยานิพนธ์นี้จะให้ประโยชน์ คือ

1. ให้ความรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของคัมภีร์สัททนีติปกรณ์
2. ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องรูปแบบการสร้างคำกติกักในคัมภีร์สัททนีติปกรณ์และคัมภีร์อื่น ๆ
3. เป็นแนวทางให้เข้าใจความหมายของถ้อยคำ ส่วนวน ในพระไตรปิฎกได้กระจ่างชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นแล้ว ยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้ศึกษาบาลีไวยากรณ์ประเภทไม่มีสูตรกลับมาสนใจ และให้ความสำคัญกับคัมภีร์ไวยากรณ์ประเภทนี้มากยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย